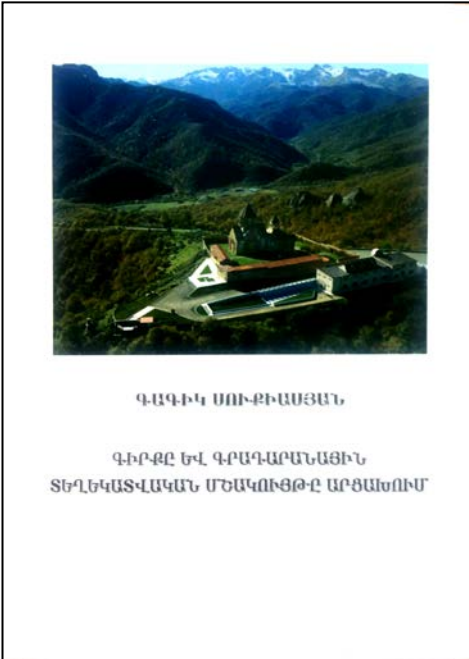

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԳԱԳԻԿ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ, Գիրքը և գրադարանային-տեղեկատվական մշակույթը Արցախում: Ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, Հեղ. հրատ., 2020, 108 էջ:

Ժամանակակից կրթության և գիտության նորարարական զարգացումներում առանձնահատուկ տեղ ու ռազմավարական նշանակություն ունի գրադարանային-տեղեկատվական և մատենագիտական բարձրագույն կրթությամբ մասնագետների պատրաստումը, որը հիմնականում իրականացվում է Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ում: Բնական է, որ այդ ուղղությամբ տարվող ուսումնական գործընթացների արդյունավետությունը բարձրացնելու, տեսության և պրակտիկայի փոխադարձ կապերն էլ՝ ավելի ամրապնդելու առումով առաջնակարգ նշանակություն ունի մասնագիտական գրականության ստեղծումը:

Մասնավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Գագիկ Սուքիասյանի հեղինակած «Գիրքը և գրադարանային-տեղեկատվական մշակույթը Արցախում» ուսումնական ձեռնարկը կոչված է լրացնելու ծրագրային գրականության այդ բացը՝ կազմելով «Գրադարանային տեղեկատվական մշակույթը ՀՀ-ում, Արցախում և հայկական սփյուռքում» դասավանդվող առարկայի մի մասը: Այն ստեղծվել է հեղինակի գիտամասնավարժական հարուստ փորձի և ուսումնասիրությունների շնորհիվ:

Ուսումնական ձեռնարկը բնորոշվում է մեթոդաբանական յուրահատուկ կառուցվածքով, արժարժած խնդիրների գիտական քննությամբ, պատմատեսական նյութերի, բազմանուն գործիչների ու գրադարան-մատենագրարանների վերաբերյալ վիճակագրական հարուստ տվյալների համակողմանի վերլուծություններով, որոնք օգտվողների մեջ կձևավորվեն գիտենալու, կարողանալու և տիրապետելու նոր հմտություններ: Առաջին ենթաբաժնում հստակ պատկերա-

ցում է տրված գրադարանային-տեղեկատվական մշակույթի (ԳՏՄ) էության, առանձնահատկությունների և դրանում ձևավորված մի շարք հասկացությունների իմաստաբանական ու կիրառական նշանակության մասին:

Այնուհետև ժամանակագրական կարգով հեղինակն անդրադարձել է Արցախի պատմության մեջ ԳՏՄ-ի, հետևաբար՝ ընթերցանության զարգացման ընթացքին: Բազմաթիվ աղբյուրների հիշատակմամբ ու խոր վերլուծությամբ նա ներկայացրել է XIX դարում Շուշիում հիմնված գրադարանների դերը և կրթադաստիարակչական նշանակությունը հասարակական կյանքում:

«Գրատպության պատմական զարգացումը հայկական Արցախում (XIX-XXI դդ.)» ենթաբաժնում նշանակություն տալով Շուշիին՝ հայ մշակույթի ու քաղաքակրթության կենտրոններից մեկին, նշվում է նաև Երևանում (2010 թ.) և Շուշիում (2012 թ.) կայացած գիտաժողովների մասին, որոնք նվիրված էին հայկական տպագրության 500-ամյակին (էջ 21): Հետաքրքիր տեղեկություններ են տրվում Ստեփանակերտում՝ Արցախի ժուռնալիստների միության դահլիճում, 2018 թ. հուլիսի 12-ին կազմակերպված՝ Շուշիի գրատպության 190-ամյակին նվիրված միջոցառման մասին, որին մասնակցում էին գիտության, կրթության, մշակույթի և լրատվական ոլորտների ներկայացուցիչներ (էջ 21): Հեղինակի կարծիքով, Հայկական գրատպության 500-ամյակի՝ որպես միջազգային հնչեղություն ստացած պատմամշակութային խոշոր իրադարձության մասին պետք է նշել նաև դպրոցական դասագրքերում:

Ձեռնարկում ծավալուն տեղ է հատկացված նաև Արցախում խորհրդային և հետխորհրդային ժամանակաշրջանների ԳՏՄ զարգացման հարցերի նորովի լուսաբանմանը՝ շրջանառության մեջ դնելով բազմաթիվ փաստական նյութեր և վիճակագրական տվյալներ, որոնք ուսուցողական կարևոր նշանակություն ունեն:

Արցախյան ազատագրական պատերազմի և հետպատերազմյան շրջանների գրադարանային գործին առնչվող տեղեկություններն ավելի են բարձրացնում գրքի ճանաչողական արժեքը, գրադարանային-մատենագիտական, վիճակագրական և համեմատական վերլուծություններով ցույց են տրվում XXI դ. առաջին տասնամյակներին Արցախում գործող Մեսրոպ Մաշտոցի և Հովհ. Թումանյանի անվան հանրապետական, Մուրացանի անվան քաղաքային, ինչպես նաև Շուշիի, Ասկերանի, Հաղրուփի, Մարտունու, Մարտակերտի և Բերձորի կենտրոնական գրադարանային-տեղեկատվական համակարգերի (տե՛ս կառուցվածքային գծապատկերը, էջ 47) զարգացման ու սպասարկման առանձնահատկությունները, ֆոնդերի քանակը (գրքեր, պարբերական հրատարակություններ և այլն): Այդ համատեքստում հեղինակն անդրադարձել է նաև բուհական և դպրոցական գրադարանների գործունեությանն ու գործա-

ռույթներին, Գանձասարի վանքին կից ստեղծված Մատենադարանին, որի դերն ու կարևոր նշանակությունը Արցախի նորագույն պատմության մեջ անգնահատելի է: Ի դեպ, Արցախի պետական համալսարանի գիտական գրադարանին նվիրված ենթաբաժնում բերված գրացանկից տեղեկանում ենք, որ գրադարանային ֆոնդում պահվում են նաև 1862-1921 թթ. հրատարակված հազվագյուտ գրքեր:

Կարևորելով Հայաստանի և Արցախի հանրապետություններում գրադարանային-տեղեկատվական գործի զարգացման ռազմավարության և կառավարման հարցերը, որոնք կարևոր են գիտակրթական ոլորտի և գրադարանային հանրության համար, Գ. Սուքիասյանը ներկայացրել է այդ հարցերի լուծման իր մեթոդաբանությունը (էջ 67-72), որը հայ գրադարանագիտական, մատենագիտական և գրքագիտական մտքի զարգացման գործում անվերապահորեն նոր մոտեցում է:

Գրքում մի առանձին բաժին է հատկացվել հայկական մատենադարանների ու տարատեսակ գրադարանների պատմությանն ու գործունեության դիտարկումներին (սկսած հեթանոսական դարաշրջանից)՝ տեղեկատվական աղբյուրների բազմազանությամբ և արդիական գնահատումներով հանդերձ:

Գրախոսվող ձեռնարկն աչքի է ընկնում արժեքավոր հետևություններով ու եզրահանգումներով, ինքնաստուգման հարցերով ու գործնական առաջադրանքների լայն ընդգրկումներով, օգտագործված հայալեզու և ռուսալեզու գրականության մատենագիտական ցանկերով, որոնցում քիչ չեն վաստակաշատ գիտնականի հրապարակումները:

Այս եզակի ուսումնասիրությունն ունի հայագիտական, ըստ հեղինակի՝ արցախագիտական և սփյուռքագիտական մեծ նշանակություն, որի միջոցով ընթերցողը հաղորդակից է դառնում հայ ժողովրդի՝ հազարամյակների մշակութային ժառանգությանը: Որպես ավարտ՝ արժե հիշատակել գրքի մասին Գագիկ Սուքիասյանի հետևյալ սահմանումը. «Գիրքը մարդկության պատմության, բոլոր գիտելիքների ու գիտությունների նյութականացված հիշողություն է՝ գրված քաղաքակրթության արյունով՝ թանաքով» (էջ 106):

ԱՐՄԻՆԵ ՀԱԿՈՒՅԱՆ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու